

Список використаних джерел:

1. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг : навч. посіб. / В.В. Величко. – Харків : Харківський нац. ун-т міського госп-ва ім. О.М. Бекетова, 2013. – 202 с.
2. Гордин В.Э. Культурный туризм как стратегия развития города: поиск компромиссов между интересами местного населения и туристов / В.Э. Гордин, М.В. Матецкая [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://tourlib.net/statti_tourism/gordin.htm.
3. Мошняга Е.В. Международный культурный туризм как фактор межкультурной коммуникации / Е.В. Мошняга // Науч. тр. Московского гуманитар. ун-та. – 2005. – Вып. 55. – С. 128–147.
4. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжинського держ. ун-ту ім. М. Гоголя, 2010. – 336 с.

Науковий керівник: к. геогр. н., доцент В. І. Новикова

КЛАСИФІКАЦІЯ ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МЕТОЮ ВИДІЛЕННЯ ІСНУЮЧИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ У РЕГІОНІ

О. С. Орінко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Якщо з філософської точки зору поняття «туризм» розуміти як категорію «явище», а поняття «туристська діяльність» – як категорію «процес», то у цій статті ці два терміни сприймаємо в якості синонімів.

Враховуючи визначення, що подаються у Законі України «Про туризм», документах Всесвітньої туристської організації, численних публікаціях вітчизняних та іноземних науковців стосовно цієї проблематики, туризмом вважаємо такий вид рекреаційної діяльності, який передбачає [3]: 1) переміщення (транспортування, похід тощо) людини за межі її постійного місця проживання; 2) перебування в іншій місцевості (регіоні, країні, частині світу) від 24 годин до одного року, а тому і ночівлю; 3) виконання зобов'язання залишити країну або місце перебування у зазначений термін, обов'язкове повернення назад, до помешкання постійного проживання, з якого відбулося переміщення, тобто не переселення в іншу місцевість, не еміграція; 4) здійснення будь-якої відновлюючої та розвиваючої життєві сили діяльності з незабороненою законом країни перебування метою; 5) непов'язану із заняттями заради заробітку (неоплачувану) діяльність у місці перебування, тобто виїзд в іншу місцевість не на роботу.

Важливим питанням із туризмологічних позицій було та і залишається класифікація¹ туристської діяльності – виділення внутрішньо-однорідних видів туризму за певними ознаками, що дають можливість їх згрупувати. Вона має важливе значення для практичної діяльності, адже дозволяє вирішувати проблеми територіальної організації туризму, планувати розвиток матеріально-технічної бази, визначати попит і формувати ринок туризму, виробляти та реалізовувати туристський продукт, відповідним чином організовувати обслуговування туристів.

Практично неможливо виділити форми та види туризму в їх чистому вигляді, тому в світі немає єдиної класифікації. Ті, що існують в спеціальній літературі, мають більші або менші розбіжності, але в цілому узгоджуються між собою. Класифікації туризму базуються на різних ознаках.

---

¹ **Класифікація** – розподіл предметів, явищ або понять на класи, групи за спільними ознаками, властивостями; групування.

Так, у роботі [1] автори, виділяючи чотири форми туризму (груповий, індивідуальний, індивідуально-груповий, сімейний), пропонують його класифікувати за такими критеріями: метою подорожі, спрямованістю туристських потоків, масштабами охоплення території, способом пересування та використанням транспортних засобів, терміном поїздки, сезонністю, демографічним і соціальним складом учасників подорожі, ступенем організованості, принципами організації продажу туру та формою організації туристського обслуговування. Надаючи першому критерію вирішального значення, дослідники зауважують, що мета подорожі може бути не одна, а кілька, хоча тільки одна з них – головна.

Узагальнивши напрацювання багатьох науковців, В.І. Новикова [2] вважає, що найбільш поширеними ознаками класифікації туризму є: спрямованість туристських потоків (внутрішній, в'їзний, виїзний), обсяг території і територіальна приналежність туристів (міжнародний (у т. ч. прикордонний, внутрішньорегіональний, міжрегіональний, навколосвітній), в межах країни (у т. ч. місцевий, дальній), національний), тип споживачів (масовий, елітний), кількість учасників (індивідуальний, груповий, сімейний), вік учасників (дитячий, молодіжний, зрілий, пенсійний або осіб «третього віку»), тривалість подорожі (одноденний, багатоденний, короткочасний, тривалий), характер організації (організований, плановий, неорганізований, самодіяльний), мобільність (стаціонарний, пересувний або маршрутний), засоби пересування (пішохідний, лижний, верховий, гужовий, велосипедний, транспортний), вид транспорту (автомобільний (у т. ч. автобусний), авіаційний, залізничний, річковий, морський), середовище проведення (міський, сільський (зелений), на природі або міжпоселенський), сфера подорожування (наземний, підземний (у т. ч. спелеологічний), водний, підводний, повітряний (у т. ч. космічний, балунінг-туризм)), ступінь ризику для життя (традиційний, екстремальний), контрастність із постійним місцем проживання (типовий, екзотичний), інтенсивність туристського потоку (постійний, сезонний, тимчасовий), оплата послуг (комерційний, соціальний), мета подорожі.

При розгляді видового розмаїття туризму зазвичай найчастіше йдеться про останню ознаку – мету подорожі, тобто задля чого людина здійснює туристську діяльність. Чимало науковців займається проблематикою групування видів туризму за цією ознакою. В.І. Новикова [2] розрізняє такі групи видів туризму, як пізнавальна, лікувально-оздоровча, спортивно-оздоровча, професійно-ділова, розвиваючо-розважальна, розважально-відпочинкова, промисельна. Кожна з цих груп об'єднує по кілька видів туристської діяльності.

Розмаїтість потреб і мотивацій туристів, множинність вузькоспеціалізованих сегментів у туристському попиті обумовлює різноманітність пропонованих послуг, спеціалізацію туристської пропозиції. Все це призводить до виникнення нових видів туризму. До них можна віднести похмурий, містичний, езотеричний, спелестологічний, космічний, асиміляційний, весільний, новорічний, джайлоо-туризм, нью-ейдж-туризм, скарбо-туризм, арт-туризм, фото-туризм та ін.

Зважаючи на залежність розмаїтості видів туристської діяльності від наявних на певній території рекреаційних ресурсів, із виявлених видів туризму найбільш актуальними та притаманними регіонам України вважаємо такі:

- арт-туризм (з метою споглядання творів художнього мистецтва);
- водно-спортивний туризм (подорож водними об'єктами із фізичними навантаженнями на організм людини);
- гастрономічний туризм (для задоволення гастрономічних уподобань);

- гірськолижний туризм (для спусків по підготовлених трасах на гірських лижах);
- екологічний туризм;
- етнічний туризм;
- етнографічний туризм;
- індустриальний (або промисловий) туризм (для відвідування діючих і недіючих промислових підприємств);
- конгресний (або науковий) туризм (для підвищення й удосконалення фахового рівня, розширення, поглиблення професійних і набуття специфічних знань під час відвідування конференцій, з'їздів, семінарів, виставок, ярмарків);
- культурно-пізнавальний туризм (з метою пізнання чогось нового та розширення знань про відоме, візуалізацію знаменитих, цікавих історико-культурних об'єктів);
- купально-пляжний туризм;
- лікувально-оздоровчий туризм (для підтримання на належному рівні та покращення стану здоров'я);
- мисливський туризм;
- містичний туризм;
- подієвий туризм;
- похмурий туризм;
- природно-пізнавальний туризм (з метою пізнання чогось нового та розширення знань про відоме, візуалізацію визначних, цікавих природних об'єктів);
- релігійний туризм (з метою пізнання нового та розширення знань про певну релігію, її традиції, обряди, особливості тощо);
- рибальський туризм;
- сільський (зелений) туризм;
- спелеологічний (у тому числі спелеостологічний) туризм;
- фестивальний туризм;
- фото-туризм (з метою фотографування мальовничих пейзажів, рідкісних явищ і процесів тощо).

Список використаних джерел:

1. Горішевський П. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності / П. Горішевський, В. Васильєв, Ю. Зінько. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. – 148 с.
2. Новикова В.І. Країнознавство для потреб туризму і туристське країнознавство: різні підходи до вивчення дисциплін / В.І. Новикова // Географія та туризм : наук. зб. – 2012. – Вип. 20. – С. 212–237.
3. Новикова В.І. Суть рекреації та види рекреаційної діяльності / В.І. Новикова // Україна: географія цілей і можливостей : зб. наук. праць. – Ніжин : М.М. Лисенко, 2012. – Т. III. – С. 257–260.

Науковий керівник: к. геогр. н., доцент В. І. Новикова

СПЕЦИФІКА НАВЧАЛЬНО-ОСВІТНЬОГО ТУРИЗМУ

О. А. Скіданов

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Під навчально-освітнім туризмом розуміємо подорожі з метою самоосвіти, набуття специфічних знань, відвідування конкретних курсів, шкіл, тренінгів, стажування. Виділяють тури шкільної та позашкільної, середньої спеціальної, а також вищої, післявищої та позавищої освіти.